

Piše: Igor Isailović

Siva zona

Privreda Srbije devedesetih bila je rasadnik nezakonitih aktivnosti, šverca, šticunga, falsifikovanja akciznih markica, poreske evazije... Siva zona poslovanja bila je pravilo a ne izuzetak. Period poslovanja u sivoj zoni kao pravilo trajao je vise od deceniju. Taj manir poslovanja usađen je u privredni život toliko duboko da će nam biti potrebna još bar jedna decenija kako bi prihvatili zdrave temelje privrednog poslovanja.

Poslovanje u sivoj zoni i danas je na jako zavidnom nivou. Razlozi su brojni, a pre svega se misli na neadekvatnu poresku (tačnije fiskalnu) politiku, neadekvatne državne mere za suzbijanje sive zone, neefikasne mere za suzbijanje sive zone.

Neadekvatna poreska politika

Naime, logično je očekivati da će poslovanje u sivoj zoni biti veće ukoliko poreska politika nije prilagođena stanju privrede, te ukoliko su poreske politike zemalja u okruženju liberalnije i optimalnije. Nije logično očekivati da privreda jedne zemlje ponese pretežak teret fiskalnih nameta. Ne ulazeći u potrebe budžetskih korisnika i neophodnosti visine budžeta, stručna javnost smatra da su poreske stope ogromne imajući u vidu stanje naše privrede i poreske sisteme zemalja u okruženju. Štaviše, istraživanja su pokazala da je realno očekivati više prihoda ukoliko bi poreske stope bile optimalnije. Sa višim prihodima siva zona bi se svela na razumnu meru. Nije realno očekivati da će privrednici realno prikazivati svoje poslovne rezultate ukoliko stopa poreza na dobit pravnih lica u našoj zemlji bude veća nego u zemljama u okruženju. Takođe je nerealno očekivati da će neko prikazati svoje realne lične prihode ukoliko je stopa poreza na dividende 15%, a u određenim zemljama u okruženju ta vrsta nameta ni ne postoji. **Ukoliko je opterećenje na zarade i do 90%, nije realno očekivati da će zaposleni i poslodavci prikazati stvarne prihode. Razlika između stvarnih prihoda i prikazanih prihoda jeste siva zona, koja često prelazi 50% prihoda.**

Onaj ko se i odluči da isplaćuje zaradu u stvarnom iznosu na kraju godine ima obavezu da obračuna i plati godišnji porez na dohodak građana ukoliko zarada prelazi određeni iznos. Stopa ovog poreza je klizna, ali gravitira oko 15%, što je dodatni namet koji stvara još veću rupu sive zone.

Ovako bi to izgledalo kroz određene brojeve:

ZARADA (NETO/BRUTO)

neto iznos 200,000.00 RSD

porezi i doprinosi 180,000.00 RSD

godišnji porez na dohodak građana 20,000.00 RSD

fiskalni nameti 200,000.00 RSD

DIVIDENDA (NETO/BRUTO)

iznos za isplatu 200,000.00 RSD

porez na dobit 30,000.00 RSD

porez na dividendu 30,000.00 RSD

fiskalni nameti 60,000.00 RSD

U Bosni i Hercegovini npr. stopa poreza na dobit je 10%, a porez na dividende ne postoji. U ovako definisanom sistemu niko nema interes da se bavi poreskim utajama i „friziranjem“ poslovnih rezultata. Punjenje budžeta je impresivno imajući u vidu visinu poreskih stopa. Legalnih prihoda je sve više, i naravno, smanjena je siva zona.

Neadekvatne državne mere za suzbijanje sive zone

Osim izmene poreskih propisa, država bi morala da svojim merama pospeši bezgotovinsko plaćanje. Neke od mera bi mogle biti optimalnije poreske stope kod bezgotovinskog plaćanja; bezgotovinsko plaćanje savremenim uređajima, npr. telefonima; povoljnosti i nagrade onima koji učestalo koriste bezgotovinsko plaćanje (od povoljnosti su mogući popusti kod plaćanja državnih usluga, komunalija i slično).

Neefikasne mere za suzbijanje sive zone

Država ima indikatore koji ukazuju na pranje novca i finansiranje terorizma, ali nema indikatore koji ukazuju na poslovanje u sivoj zoni. Uvođenjem indikatora država bi poslala signal privrednicima kako bi bila upoznata sa svim načinima rada onih koji vrše poreske utaje, te da bi svako šablonsko delovanje automatski poslalo poresku upravu u kontrolu. Predvidljivost (automatizovano delovanje) i neselektivna pravda sigurno će biti kočnica za poresku evaziju. Digitalizacija poreske uprave sigurno će učiniti mnogo po pitanju poboljšanja efikasnosti poreske uprave. Ako efikasnost poreske uprave u velikoj meri zavisi od reforme poreskog sistema, iluzorno je očekivati da će akcije poreske uprave sprečiti poreske utaje poreskih nameta koji poslovanje privrednih subjekata čine neprofitabilnim.

Dakle, poreski sistem nije optimalan jer je manir u prethodne dve i po decenije bio da se budžetske rupe pune samo od redovnih poreskih platiša, ukidanjem poreskih podsticaja (kakav je npr. bio poreski podsticaj za kupovinu opreme i nekretnina) i povećanjem poreskih stopa, umesto da se najveća pažnja usmeri na naplatu dospelih poreskih obaveza od onih koji su neredovni poreski obveznici, te da se smanjenjem fiskalnih nameta smanjuje siva zona. ▢

Igor Isailović, advokat